

Živali, ki žive v teh silnih globočinah in ki jih kažeta naši dve podobi, so kaj čudne. Nekatere teh živali se svetijo same ob sebi (fosforiscirajo). Vse te razne živali: ribe, raki, pajki, zvezde, se ločijo od nam znanih živali po obliki trupla, glave, nog, plavut, oči, gobcev i. t. d. Vsi ti njihovi deli so ustvarjeni tako, da ti čudni pomorski prebivalci lahko žive tudi globoko pod morsko gladino.

In s čim se hranijo?

Iz gorenjih morskih plasti padajo na dno razni rastlinski delci, ki jim služijo v hrano, a nekatere izmed teh živali se pa hranijo tudi s tem, da požirajo druga drugo, zakaj med njimi je mnogo hudih ujed. Mnogo teh živali se odlikuje tudi po lepoti in pestrosti, s katero so odeta njih čudna telesa. In zato nima samo zemlja in morska gladina svoje lepote: Stvarnik jo je bogato razlil tudi po globokem, tajnostnem morskem dnu!

Medveduhar.

Srbohrvaška pravljica. Priobčil *Solovej*.

Bil je Medveduhar, pol človeka, pol medveda. Ko malo odraste, začne siliti iz pečine po svetu. Oče medved ga začne od tega odvrčati, češ, da je še mlad in slaboten, a na svetu da so hudobna bitja, ki se jim pravi ljudje in ki ga ubijejo. In tako se otrok malo pomiri in ostane v pečini. Črez nekaj časa zopet začne siliti po svetu. Ko ga medved drugače ni mogel odvrniti, ga odvede pred pečino pod bukev, pa mu reče:

„Če izruješ to-le bukev iz zemlje, te pustim, da odideš po svetu; če je ne moreš, moraš še čepeti pri meni.“

Otrok popade bukev, pa vleci sem, vleci tja, toda izpuliti je ne more. Nato se zopet vrne z očetom v pečino. Ko začne otrok črez nekaj časa zopet siliti po svetu, ga odvede medved pred pečino in mu reče, naj poizkusi, če bo sedaj mogel bukev izruvat iz zemlje. Otrok popade bukev in jo izpuli. Medved mu nato pravi, naj ji oklesti veje, jo dene črez ramo za kij in gre po svetu.

Otrok sluša očeta. In tako hodeč po svetu, pride na polje, kjer se je zbralo nekaj sto oračev in oralo graščaku zemljo. Prišedši k oračem, jih vpraša, če mu morejo dati kaj jesti. Oni mu odgovore, naj le malo počaka, kmalu prineso njim južino, in kjer bodo jedli toliki, bo jedel tudi on. Dokler so še to govorili, se že pomole izza gozda vozovi in konji in mežgi in osli s kosilom. Ko je bilo kosilo tam, reče Medveduhar, da vse to on sam poje. Orači se začudijo in mu rečejo, kako neki poje on sam toliko jedi, ki je pripravljena za toliko sto ljudi! On reče zopet, da bo in stavi

z njimi če ne poje, jim da svoj kij, a če poje, da mu dajo oni vse, kar je železnega na njihovih plugih.

Razlože južino, Medveduhar se spravi nanjo, pospravi vse, pa še Bog, če bi še kaj bilo. Nato mu pobere oni vse s plugov, kar je bilo na njih železnega, na kup. A on usuče nekaj brez v trto, pa poveže vse skupaj, pobaše in natakne na svoj kij, zadene na rame in odide h kovaču ter mu reče, naj mu skuje iz onega železa buzdovan*) za na konec kija. Kovač se loti dela. No, zazdi se mu, da je preveč železa, pa gre in ga skrije skoraj polovico, a iz ostalega zbije kar tako nekaj buzdovan. Medveduharju se je zdelo, da je buzdovan v primeri s takim kupom železa premajhen, a še ono, kar ga je, da ni napravljeno kot bi moralo biti. Zato prime buzdovan, ko je bil nasajen na kij, ga vrže kvišku, se podenj načetveronoži in ga prestreže z ledji, da bi poizkusil, če je dober. Na kovačevo nesrečo se buzdovan razleti; nato zamahne Medveduhar s kijem in ubije kovača. Potem stopi v kovačevo hišo in najde vse skrito železje ter ga odnese z onimi kosci od razletelega buzdovana vred k drugemu kovaču. Temu reče, naj mu skuje buzdovan na kij, ali mu priporoči, naj se ne šali, temveč naj skuje iz vsega železa buzdovan, in to dobrega, če ne mara skupiti take, kot jo je skupil oni, ki ga mu je koval v prvo.

Kovač je bil že zvedel, kaj se je pripetilo prvemu kovaču, skliče brž vse pomagачe, ki zvare vse ono železje v en kos ter skujejo buzdovan tako dobro, kar je bilo le mogoče. Ko je bil nasajen na kij, ga Medveduhar zopet zavihti v zrak, da bi ga poizkusil in se načetveronoži podenj. Toda buzdovan se ne razbije, temveč odskoči od ledij. Vzravnavši se pokonci, reče:

„Sedaj je buzdovan dober.“

S temi besedami ga zavihti na rame in se napoti dalje.

Tako hodeč naleti na polju na človeka, ki je upregel v oralo dva vola in oral. Prišedši do njega, ga vpraša, če ima kaj jedi. Človek mu odgovori:

„Sedaj-le mi prinese hči južino, pa si razdeliva, kar je dal Bog.“

Medveduhar mu začne pripovedovati, kako je pojedel on vse, kar je bilo pripravljenega za nekaj sto oračev, češ, kaj pa dobim od ene južine jaz in kaj ti?

Med tem pride deklica z južino. Ko jo postavi na tla, Medveduhar takoj iztegne roko, da bi jedel. Ali človek mu ne pusti, temveč reče:

„Ne, dokler se ne prekrižáš tako kot jaz.“

Medveduhar je bil lačen, zato mu ni kazalo drugega kot prekrižaj se in potem jej! In oba se nasitita, pa še ostalo jima je. Medveduhar je gledal oračevo hčerko, ki je bila močna, zdrava in lepa deklica, pa mu je bila tako všeč, da reče njenemu očetu:

„Ali mi daš hčer za ženo?“

Človek mu odgovori:

„Rad bi ti jo dal, ko bi je ne bil obljubil Brku.“

Medveduhar reče nato:

*) Buzdovan = železen, rogljat tolkač.

„E, kaj me briga Brk? Brka bom s tem-le buzdovanom.“

A človek mu reče:

„E, no, tudi Brk je dečko; sedaj-le ga boš videl, saj mora vsak hip priti.“

Med tem nastane na eni strani šum, dokler se ne pomoli izza hriba brk in v njem tristopetinšestdeset ptičjih gnezd. Malopomalo se pomoli tudi drugi brk, in lej ga celega Brka. Prišedši k njim, položi glavo deklici na krilo in zadremlje. Medveduhar vstane počasi in počí Brka z buzdovanom po glavi, a Brk pokaže s prstom na ono mesto in reče deklici:

„Tu me je nekaj ujedlo.“

A ona mu reče:

„Nič te ni ujedlo, temveč človek te je udaril.“

Čim Brk to zasliši, se predrami in skoči pokonci; ali Medveduhar je že vrgel proč svoj buzdovan in jo pobral črez polje. Brk jo pa ubere za njim. Medveduhar se sicer počasi oddalji pred Brkom, ali Brk nikakor ni hotel odnehati.

Bežeči Medveduhar prileti tako do neke vode, kjer najde kraj nje ljudi na podu, ki so meli proso, in jim zakliče:

„Pomagajte, bratje, za Boga; lejte, Brk me preganja! Kaj bo sedaj? Kako naj pridem črez vodo?“

A eden izmed teh ljudi mu pomoli lopato, rekoč:

„Na, sedi nanjo, da te vržem črez.“

Medveduhar sede na lopato, a človek zamahne in ga vrže na drugo stran, in on odbeži dalje.

Kmalu potem evo na podu Brka; pa vpraša ljudi:

„Ali je šel črez vodo tak in tak človek?“

A oni mu reko, da je šel. Nato se Brk zaleti, pa — hop! — črez vodo na drugo stran in brž za Medveduharjem. Medveduhar zaostane, bežeč v hrib. Prišedši na vrh, najde na razorani njivi človeka, ki je imel v sejalnici seme in zagrabil enkrat s pestjo ter posejal, a drugič vtaknil v usta in snedel. Temu človeku zakliče:

„Pomagaj, bratec, za Boga! Brk me podi, in lej ga, sedaj-le me doleti! Kaj naj storim? Skrij me kje!“

A človek mu odgovori:

„Bogme, Brk ni šala. Ali ne vem, kje bi te skril; e, pa hodi sem v mojo torbo med seme.“

In tako ga vzame v torbo. Ko pride nato Brk in povpraša po Medveduharju, mu reče, da je bil tu, a kje je sedaj, bi si človek ne mogel niti misliti. Misleč, da je že Bog ve kako daleč, se Brk vrne.

Oni sejalec pozabi na Medveduharja in ga zagrabi enkrat s pestjo med žitom in vrže v usta. Medveduhar se prestraši, kaj menite, da ga ne bi pogoltnil, pa po ustih sem, po ustih tja, dokler ne najde votlega zoba, kamor se skrije in počepne. Ko pride sejalec na večer domov, reče sinahama:

„Dajte, deca, ona moja zobotrebnika, nekaj me bode v pokvarjenem zobu.“

Sinahi prinesete dva velika, železna ražnja. Ko zazija, dregne ena z ene, druga z druge strani, dokler ne skoči Medveduhar iz zobu. Šele tedaj se ga sejalec zopet spomni in mu reče:

„Glej ga kleka, kam se je skril; malo je manjkalo, da te nisem pogoltnil!“

Nato sedejo za mizo večerjat in se začno pogovarjati o tem in onem. Medveduhar vpraša domačina, kaj da ima samo oni zob pokvarjen. A domačin mu začne pripovedovati tako-le:

„Nekoč nas je šlo kakih deset s tridesetimi konji v Dubrovnik po sol. Ko tako gremo, pridemo do ovčje pastirice, ki nas vpraša, kam gremo. Mi rečemo, da gremo v Dubrovnik po sol, a ona reče:

„Čemu se mučite tako daleč? Lej, tu v košari imam malo soli, ki mi je preostala, ko sem molzla ovce. Mislim, da boste imeli vsi dovolj.“

In tako se pogodimo tam z njo. Ona sname z roke košaro, a mi s konj svoje vreče, pa polni in meri, dokler niso bile polne vse vreče za vseh trideset konj.

Ko je plačano, se vrnemo. To je bilo na jesen, in vreme je bilo še precej lepo; ali nekega dne na večer, ko smo bili ravno vrh Čmernega brda, se nekaj naoblači, pa pritisne sneg s severnim vetrom, da zamete nas in konje. Med tem se na našo nesrečo še popolnoma stemni, da smo blodili kar tako semintja, dokler ne naleti eden izmed nas slučajno na pečino in pokliče:

„Sem pojdite, bratje! Lejte suhote!“

Nato mi seveda drug za drugim tja, dokler nismo bili vsi notri in dokler ne zvlečemo za seboj vseh trideset konj. Pa raztovorimo konje in zakurimo ter prenočimo kot pod pošteno streho. Ko napoči jutro, smo imeli kaj gledati: vsi smo bili v človeški lobanji, ki je ležala med nekimi vinogradi. Dokler smo se še čudili temu in tovorili konje, pride čuvaj onih vinogradov, pa vzame lobanjo z nami vred, jo dene v pračo, zavilhti nekolikokrat nad glavo in jo vrže črez vinograd med vrabce, da bi jih prepodil. Ko priletimo na neki hrib, sem si pokvaril ta zob.“

In konec koncev?

Vsa čast takemu klobasanju, verjame naj pa tisti, kdor more.

Pomladni pozdrav.

*Radost pomlaja nam obraz,
in sreče dih nam srce greje,
ko skozi polzelene veje
pomlad šumlja pozdrav do nas!*

*Pozdravlja naše mlade dni
in v sladkih glasih nam šepetaje:
„Glej, v dobi pomladanske sreče
jesensko klasje nam zori!“*

Bogomila.

